

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

15. Vtrum creaturæ, & voluptates earum appeti, & amari poßint
moderate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

voluptatem sentire, & admittere, sed ista diligere in culpam cadit. Vna igitur rei cupiditas transitoria cupiditas vitiosior altera esse potest, prout ordo naturalis magis minulve perturbatur; nulla tamen bona. Vnde Augustinus in singulis vitij rationem vitij ex amore creaturæ quantum vis bonæ petere solet: *Quanta homines dura perpessi sunt, ut pervenirent ad id quod amaverunt? Sive sit amator pecunie, qui vocatur avarus; sive sit honoris amator, qui vocatur ambitiosus; sive sit corporum pulchritudinis amator, qui vocatur lascivus. Et quis posset enumerare omnes amores? Et in libris de Civitate Dei eandem*

CAPVT XV.

Vtrum Creaturæ, & voluptates earum appeti & amari possint moderatè.

VND E satis mirari non possum, quid Catholicis illis scriptoribus in mentem venerit, qui propter solam corporis voluptatem cum uxore concumbi posse definiunt; quique multo maiori exorbitatione generaliter statuunt, voluptates corporis, sive narium, sive aurium, sive oculorum sive alterius externi sensus, propter ipsas voluptates appeti posse, sed moderatas. Cur non dicamus itidem, pecunias amari posse moderatè; ut non extincta, sed moderata sit avaritia? Cur non & honores, & laudes & primos recubitus, primasque cathedras, & ut videamur ab hominibus, expeti posse moderatè; ut nemo sibi superbiere videatur, nisi qui valdè superbus fuerit? Cùm tamen Dominus in pharisæis illa culpando superbiam reprehenderit, non quia illa accipiunt, inquit, sed quia diligunt. Sic enim cor eorum accusavit. Et de illis, qui videri volunt ab hominibus: *Iste, inquit, finis est reprobensibilis atque culpabilis, usque ad hominum laudem velle benefacere, nihil amplius inde querere, hoc est, in isto fine appetendo diligendoque conquiescere. Ipsum quippe diligere primos recubitus, primas cathedras, videri atque laudari velle ab hominibus nequaquam culpa caret, sive multum, sive parum ista diligantur. Quod simili omnino ratione & in ceteris omnibus creaturarum amoribus verum est: qui quo ferventiores fuerint, eo deteriores; quo remissiores, eo minus mali, sed tamen omnes mali. Non recipit cupiditas moderatio: nem: tollenda est atque extirpanda radicitus, in quo omnis labor, omne certamen, omnis gemitus spiritualium virorum occupatur. Quis est enim qui laudis, pecuniarum, voluptatis*

radicem amoris creaturæ quamvis bonæ tangens: *Est, inquit, libido ulciscendi (id est cupiditas seu amor cupidam umbræ iustitiæ seu retributionis, ut qui mala fecit mala patiat) qua ita dicitur: est libido, id est, amor, habendi pecuniam, qua avaritia: est libido quomodocumque vincendi, qua pervicacia: est libido gloriandi, qua iactantia nuncupatur. Sunt multa variaque libidines, quarum nonnulla habent etiam vocabula propria, quadam vero non habent. Quis enim facile dixerit, quid vocetur libido dommandi; quam tamen plurimum valere in tyrannorum animis, etiam civilia bella resstantur.*

cupidus, rectè cupidus dici queat? Perverfa ergo Philosophia vel potius Theologia est, que non interitum afferat pravitatis, sed sit contenta mediocritate vitiorum. Nec sanè video, qui differat ista sententia ab opinione Epicuri, nisi quòd ille solam voluptatem, hi honestatem simul cum voluptate per se expeti posse fateantur. Sed Epicuri dogma fugiendo, in Calliphontis ac Dinomachi errorem, quem etiam Pelagianorum antesignanus amplexus est Iulianus, incidunt. *Hominem inquit Tullius, iungunt cum bellua, ut Calliphon, qui voluptatem cum honestate coniungunt. Et Augustinus de Iuliano: Si autem, ut aliquo loco significasti, placet tibi secta Dinomachi, honestatem voluptatemque coniungens, quod philosophi quoque huius mundi, qui honestiores vocantur, scyllam bonum esse dixerunt, ex humana scilicet natura, belumaque comparatum: Si ergo hoc monstrum tuâ opinione sectaris &c.*

Quapropter sive voluptas carnis fuerit, sive honor, sive gloria, sive imperium, sive scientiæ, sive pecunia, quo uno nomine continentur omnia quorum iure domini sumus, & quorum vendendorum atque donandorum habere potestatem videmur, sive alia res quæcunque temporalis, quorum amoribus plus minusve etiam iustorum vita implicata detinetur, immobilis veritatis est mandatum, ne quicquam eorum ullâ cupiditate, hoc est, amore appetatur, aut teneatur. Indispensabilis est enim ista Augustini regula, utriusque Testamenti litteris confirmata: *Iubet æterna lex avertere amorem à temporalibus, & eum mundanum convertere ad æterna. Si lex æterna avertere amorem jubet, ergo citra controversiam non avertendo,*

Q

hoc est,

Lib. 22. cont. Faust. c. 27.

In Psal. 30.

Ibid.

Ibid.

hoc est, eas amando peccatur. Peccatum enim, A
 juxta divi Augustini definitionem Theologo-
 rum omnium calculo comprobata, non est
 aliud, nisi factum, vel dictum, vel concipitum ali-
 quid contra aeternam legem. Hujus igitur regulae
 generalissima perceptaque facillima vestigijs
 insistentis Augustinus, incunctanter docet, om-
 nes hujusmodi amoris affectus, quibus homi-
 nes inhaerent rebus temporalibus, etiam in vi-
 ris iustis esse ligna, fennum, stipulam, hoc est,
 peccata venialia, seu opera quae ardebunt in
 die Domini, ut secundum Apostolicam doctri-
 nam quasi per ignem salvi fiant. *Sunt homines,*
inquit, omnino contemptores seculi huius, quibus non
est notum quicquid temporaliter fuit, non habent di-
lectionem aliquam terrenis operibus &c. Sunt autem alij,
qui rebus infirmitati concessis (id est, licitis) inhae-
rent aliquantum dilectione. Non rapit villam alic-
enam, sed sic amat suam, ut si perdidit conturbetur:
non appetit uxorem alienam, sed sic inhaeret sua, sic
misericordia sua, ut modum non ibi teneat praescriptum
sabulo, liberorum procreandorum causa. Non tollit
aliena, sed repetit sua, & habet cum fratre suo iudicium.
Talibus enim dicitur: Jam quidem omnino delictum
est in vobis &c. Ecce peccata iustorum venialia,
tamen amore commissa. Percurte animo om-
nium omnino rerum similitum quamvis con-
cessarum, hoc est, licitarum cupiditates: de
omnibus quippe similis prorsus ratio est.
Cum ergo de contemptoribus talium rerum
doeuisset, eos aurum, argentum, lapides pre-
tiosos, fundamento sive Christo superadifi-
caste, de amatoribus earum sic subiungit: Illi
autem amantes res proprias, domos proprias, gravi-
ter conturbantur, fennum, stipula, & ligna
ardent. Habent ergo ligna, fennum, stipulam super
fundamentum, sed rerum concessarum, non illicita-
rum &c. Cum dixerit: Amo possessionem istam, ti-
meo ne pereat, & imminet damnium, & in contrista-
ris, non quidem praeponeis eam Christo &c. saluus eris
tanquam per ignem. Et inferius: Sed tamen quia
diligis illam, & contristaris si perdas illam, super fun-
damentum posuisti, non aurum, non argentum, non
lapides preciosos, sed lignum, fennum, stipulam. Sal-
uus ergo eris, cum ardere coeperit, quod edificasti, sic
tamen quasi per ignem. Et ut de peccatis hujus
amoris venialibus se locutum esse significaret,
hoc est, de amore, quo quidem amantur res
hujus seculi propter se, sed ita leviter, ut Chri-
sto magis amato non praeponeantur, neque ex
amoris magnitudine in aperta scelera profiliere
meditentur, sicut paulo ante exposuerat, sta-
tim adjicit: Nemo enim super fundamentum hoc
edificans adulteria, blasphemias, sacrilegia, idolola-
trias, perjurias, putat se saluum futurum per ignem,
quasi ista sint lignum, fennum, stipula: sed qui edi-
ficat amorem terrenorum super fundamentum regni
caelorum, id est, super Christum, ardebit amor rerum
temporalium, & ipse saluus erit per idoneum funda-
mentum. Hic planissime explicatum vides,
 esse exurendum, etiam si fuerit iustus qui illo

amore tentatur, & nequaquam eam sic ad-
 amaverit, ut Christo duceret potiozem. Ipse
 enim talium amor per se veniosus est, & exiri
 dignus, etsi nihil aperte facinorosum ex illo
 amore perpetretur. Amor autem hic dicitur,
 ut supra ab ipso Augustino declaratum est, cu-
 piditas illa qua res quaequam secularis propter
 se diligitur, ad nihil ulterius eam referendo;
 sicut a Christianis hujusmodi terrena bona di-
 ligi, & idcirco cum cruciatus amitti solent.
 Doctrinam istam sepiissime repetit alijs locis.
 Nam in libris de Civitate Dei, cum similiter
 secularium rerum affectiones voluptatesque
 improbasset, ut uxoris, cum secundum seculum
 carnaliter, secundum concupiscentiae morbum diligi-
 tur, quod, inquit, secundum veniam concedit Apo-
 stolus; & eas lignum, fennum, stipulam esse do-
 cuisset, adjecit, eum per ignem saluum fore,
 quia eorum amissione cruciabitur, quibus fruendo la-
 tabatur &c. Quod enim sine illicente amore non ha-
 bit, sine utente dolore non perdet. Et paulo post:
 Si hoc temporis intervallo spiritus defunctorum hu-
 jusmodi ignem dicuntur perpeti, quem non sentiant
 illi, qui non habuerint tales mores, & amores in hu-
 jus corporis vita, ut eorum ligna, & fennum, & sti-
 pula consumantur: alij vero sentiant, qui eisdem
 secum edificia portaverunt; sive ibi tantum, sive &
 hic & ibi sive ideo hic, ut non ibi, secularia, quantum
 a damnatione venialia concremantem ignem transi-
 toria tribulationis inventiant, non redarguo, quia
 forsitan verum est. Vbi, quod ait, forsitan ve-
 rum est, non propter amores & affectiones
 hujusmodi rerum secularium dicit, quasi in-
 certum esset eos esse veniales & concremantem:
 sed propter ignem per quem salvi fient, utpote
 quem non uno modo exponi posse profite-
 tur.
 Hinc ex ejusdem regulae veritate Augusti-
 nus delectationes, per quas homines dum re-
 bus secularibus affectu inhaerent, venialiter pec-
 care solent, Babylonicos amores vocare solet.
 Domus enim, argentum, aurum, marmora
 &c. desiderantur talia, sed adhuc ex confusione Ba-
 bylonia. Amputa omnia ista desideria, o civis Je-
 rusalem, si vis redire. Et in alium Psalmum:
 Multi sicut stertu Babylonicis, quia & gaudent gau-
 dio Babylonis, quia gaudent lucris, & sicut domus:
 utrumque de Babylonia est. Vbi semper ad suum
 respicit principium, quo docet, omnium rerum
 temporalium amores esse cupiditatis non cha-
 ritaris amores, & idcirco ex Babylonis confu-
 sione, non caelestis Sion inspiratione profici-
 cisci.
 Hinc ulterius hujusmodi delectationes &
 amores, quibus & iustorum, sed infirmorum
 pedes secularibus rebus implicati detinentur,
 circumspicillimam locutione non innocentes,
 sed velut innocentes vocare solet. Locus unus
 praclarissimus ex quo omnis hujusmodi cupidi-
 tatis, seu amoris rerum quarumcunque crea-
 tarum culpabilis labes, de qua tam diu tracta-
 mus,

149 Psal.

13. Tract. Iovian.

mus, intelligi poterit, integer ascribendus est, quo quisquis animi ab huiusmodi pestibus purgandi studiosus est, sine dubio delectabitur. Videbit enim, quod subvehat animum Christiana perfectio, & in quo lato diversorum tenuiculorum amerculorū culpabilis infirmitas eum adhuc herere cōpellat: *Omnia anima*, inquit, *infirmā in hac vita, quare sibi aliquid terrenum ubi requiescat, quoniam intentionem laboris & mentis extentā in Deum difficile potest perpetuo tolerare. Aliquid sibi in terra conquirat, ubi requiescat* (nempe amore, seu delectatione, que amoris velut motus animi requies est) & quodammodo pausatōne quādam recumbat; veluti sunt ista, que diligunt & innocentes. Neque enim de CVPIDITATIBVS maioram nunc loquendum est, quia multi acquiescunt in in theatris, multi acquiescunt in circo, in amphitheatro, multi acquiescunt in alea, multi in luxuria popularum, multi in libidine adulteriorum, multi in violentijs rapinarum, multi in dolo & insidijs fraudum. B Acquiscunt in his omnibus homines. Quid est, acquiescunt? delectantur illic. Sed removeamus hac omnia, ad innocentem hominem veniamus. Acquiscit in domo sua, in familia sua, in coniuge, in filijs, in paupertate, (id est, exiguis bonis) in praediolo, in novella manibus consista in edificio aliquo suo studio fabricato. Adde hic, si libet, in cibo & potu, in suavis odoribus, coloribus, concentibus, alijsque carnis voluptatibus; in honoribus, gloriā populari, scientiā, & quacunque tandem re animus infirmus acquiescit ac delectatur. Neque enim omnia recensenti prudentibus opus fuit. Iam addit: *Acquiscunt innocentes in his. Sed tamen Deus volens nos amorem non habere nisi vitæ æternæ, & istis VELUT INNOCENTIBVS delectationibus miscet amaritudines &c.* Docetur amare meliora per amaritudinem inferiorum, ne viator tendens ad patriam stabulum amet pro domo. Mox

A vero addit, istas correptiones hominem agnoscere debere, se propter peccata pati; nempe quæ talium rerum velut innocenti cupiditate committuntur. Clamandum esse: *Sana animum meam, quia peccavi tibi: urentem secantemque medicum esse tolerandum, dum omnibus nos exerceat tribulationibus, & à peccato sanat.* Non enim, inquit, errat ut sanum pro puri fecerit. Novit quid inspicit, novit VITIVM, quia ipse fecit naturam: quid ipse condidit, quid de nostra cupiditate accessit, discerit. Nihil apertius planiusque dici potuit. Omnes enim quantumcunque tenues etiam iustorum cupiditates, per quas fatigatā mentis intentione, qua suspendebantur in Deū, deorsum in creaturis voluptatulas quasi innocentes aucupantur, vult esse vitiosas, refecandas, urendas, purgandas; & ab huiusmodi peccatis per tribulationes temporales animum esse vacuandum. Quod si enim ullibi est sine culpa cupiditatis delectatio, ubi magis? Si uspiam animi in creaturis acquiescentis excusatio, quis non in illis iustillimam esse fateatur? Nec enim facile dari potest, ubi minus amore rebus terrenis inhaeretur, quàm ubi animus à terrenis tantā in Deum extensione suspenditur. Et hæc de primo omnium affectu cardine, qui amor dicitur, non excludo filio ejus primogenito, qui vocatur desiderium, satis dicta sint. Adhibendus est enim aliquis modus. Nam alioquin non esset difficile, volumen pœnæ integrum ex Augustino de ista veritate juxta doctrinam ejus indubitata concinnare. Iam igitur de filio amoris secundo genito, sed velut Ioseph plus omnibus dilecto, qui gaudium, seu delectatio, seu fruitio dici solet, aliquid apponendum est, ex quo longè uberius quidquid de amore diximus illustrabitur.

CAPVT XVI.

Secundus affectus animæ est fruitio. Quid sit. Creatura rationalis nullā re creatā frui potest secundum doctrinam Catholicam.

MULTI enim res illas se amare nesciunt, vel etiam non amare se putant quibus amoris vinculo arcè colligati sunt, sed ex fruitione deteguntur. Amor enim sine fruitione, & fruitio sine amore intelligi nequit: cum amor sit initium fruendi, & fruitio finis amandi. Nullus enim nisi rebus amatis fruitur; & nullus amat nisi res quibus frui velit. Ex quo fit, ut quemadmodum nulla fruitio est, nisi amore conditur; ita nullus omnino amor sit, nisi in fruitione feratur. Itaque Augustinus amoris definitionem tradens dicit: *Amor nihil est aliud, quam voluntati fruendum aliquid appetens, vel tenens.* Et alibi: *Fruuntur voluptate, præcedente & præmissa cupiditate. Nam qui non præmiserit cupiditatem, pervenire non potest ad voluptatem.* Amor enim velut fons absconditus fruitione prior est; fruitio velut fluvius aut lacus, in quem amor mergitur,

A amore manifestior est. Quapropter quid sit animum rebus amatis frui paulo diligentius exquirendum est. Eò quippe confusionis ventum est, ut quamvis humana vita rerum abjectissimarum fruitionibus plena sit, vix quisquam tamen se frui arbitretur, quia non sibi videntur in eis finem ponere.

Fruitionis igitur summa est cum amore vicinitas, usque adeo ut Augustinus fruitionis rationem explicans dicat: *Frui est amore alicui rei inhaerere propter seipsam. Vix autem, quod in usum venerit ad id quod amas, obtinendum referre.* Quali frui non esset aliud, quàm amare, seu amore rei inhaerere. Nam si non inhaeretur rei propter seipsam, propriè non amatur ipsa, sed aliud; sicut supra explicatum est. Fruitionem tamen non esse propriè amorem, pro ut ille à fruitione distingui solet, sed fructum, & effectum, & finem ejus, alibi declarat manifestius, quando